

Obecne instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej ograniczające wpływ substancji odżywczych do wód i stopień ich wykorzystania

Wiesław Podyma
Nina Dobrzyńska

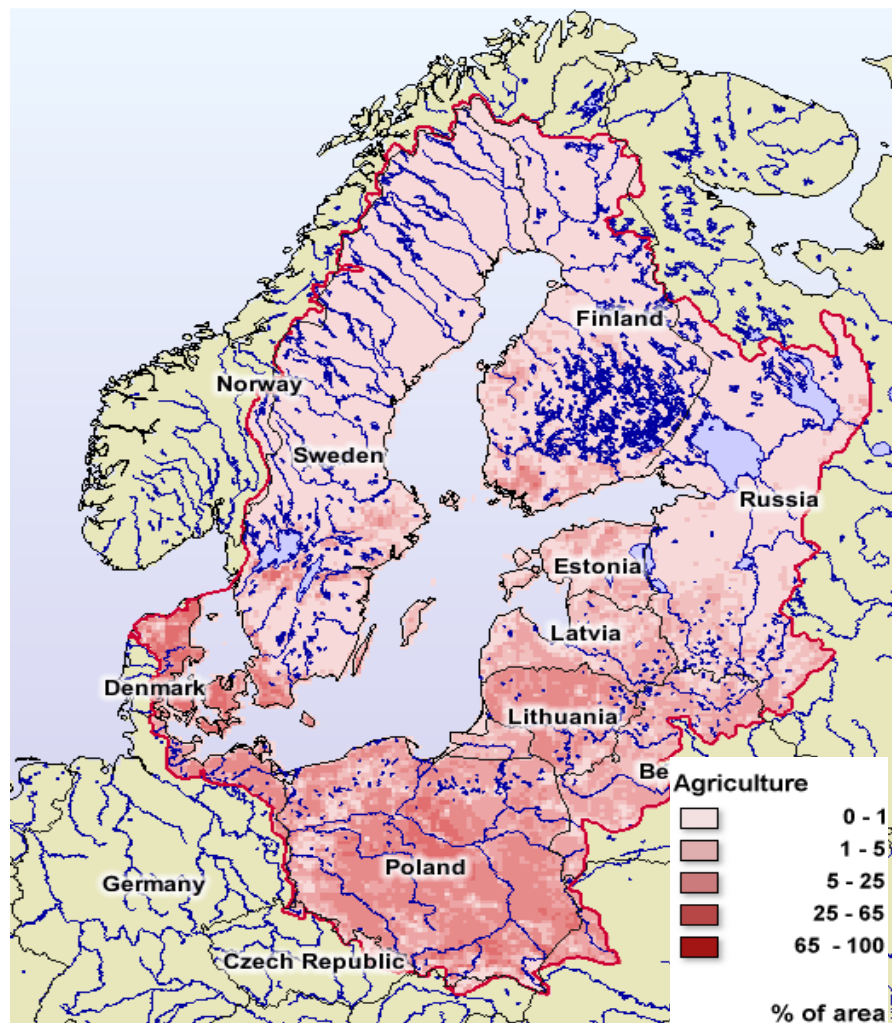
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, Polska, 3 listopada 2010

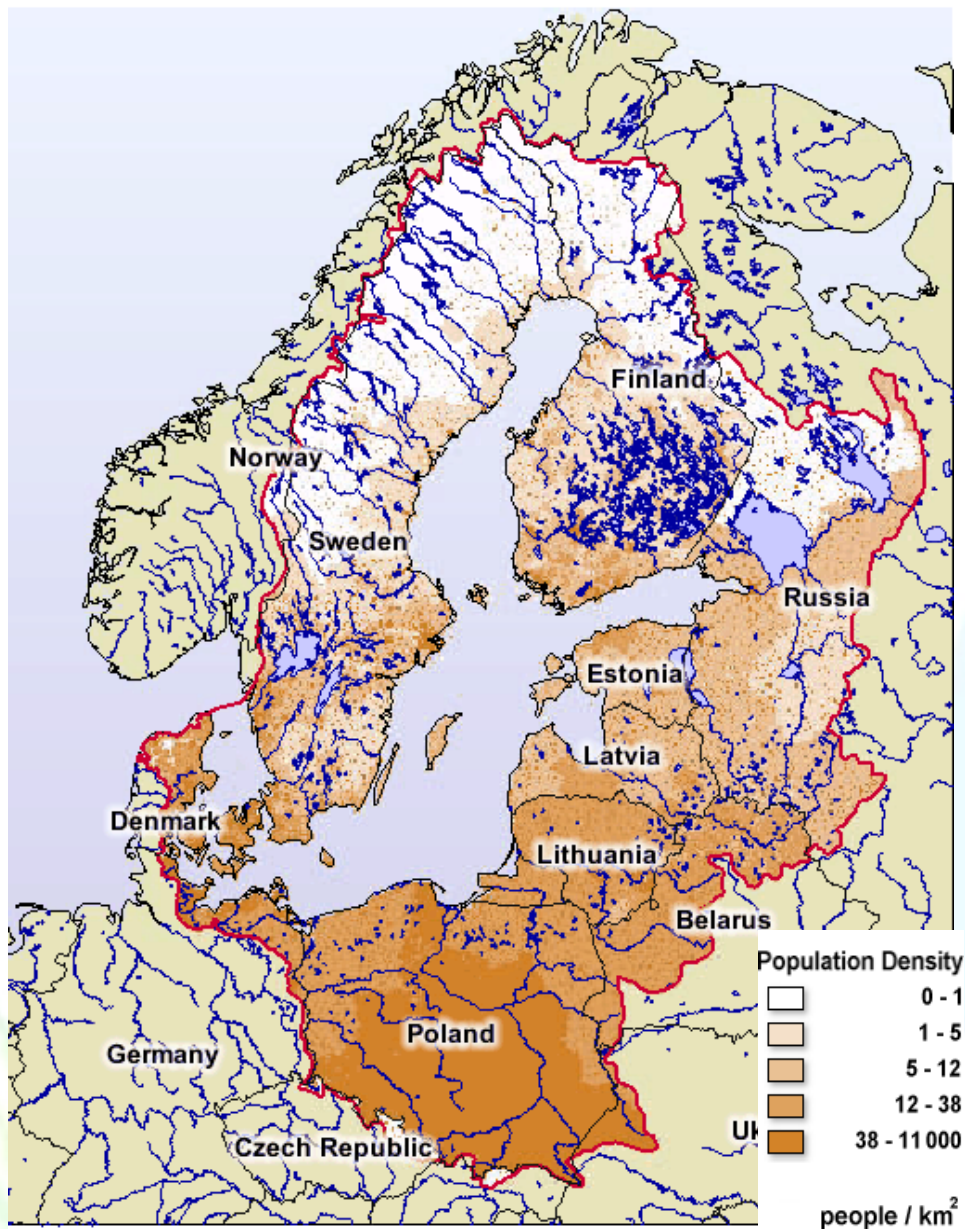

Pow. Bałtyku ok. 0,415 mln km²
Pow. zlewiska ok. 1,72 mln km²
14 krajów
85 mln mieszkańców

Udział terenów zagospodarowanych rolniczo (rys. lewy) i łąk i pastwisk

(rys. prawy)
(źródło: HELCOM, 2005)

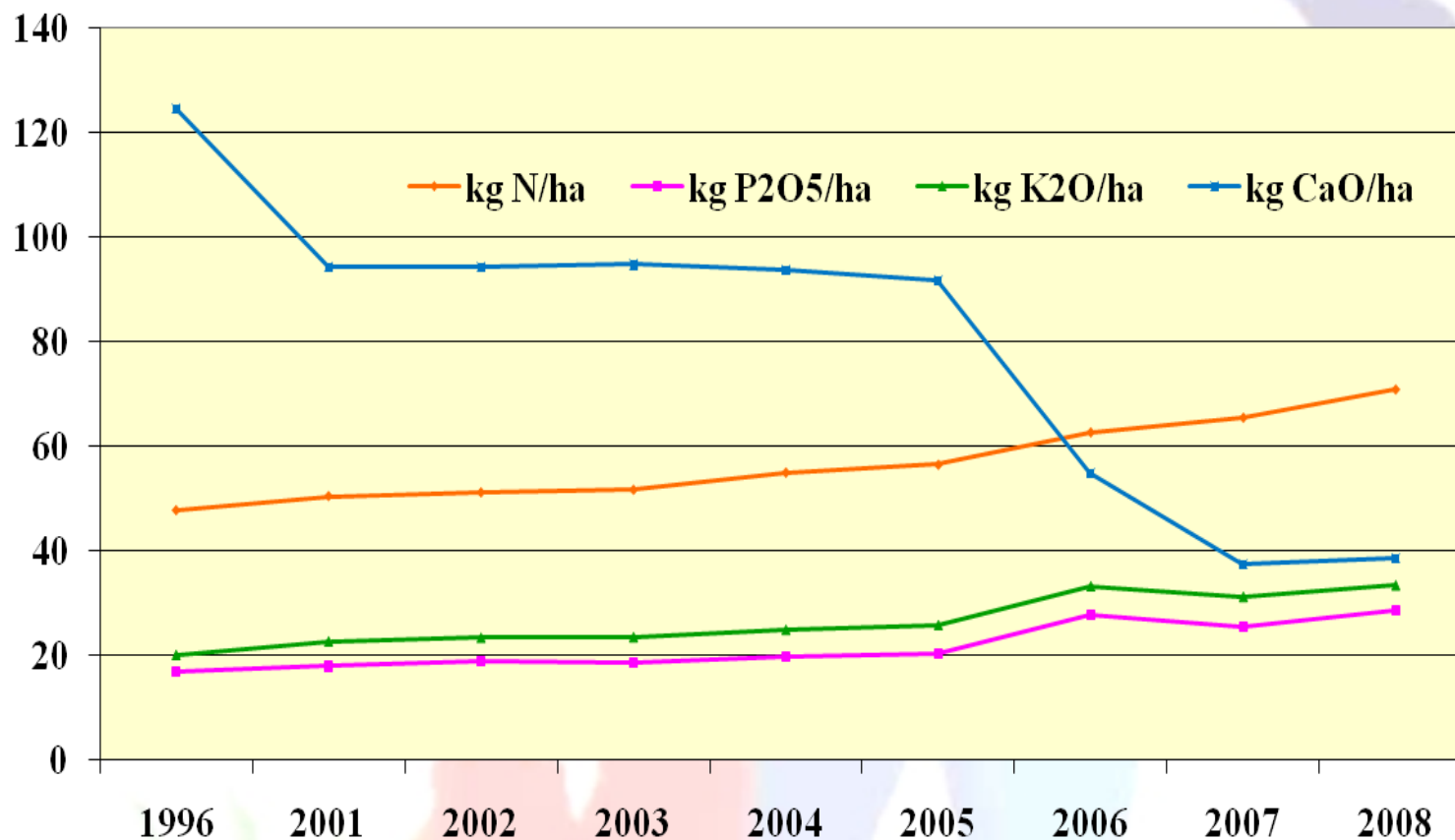

Gęstość zaludnienia w zlewisku Bałtyku
(źródło: HELCOM, 2005)

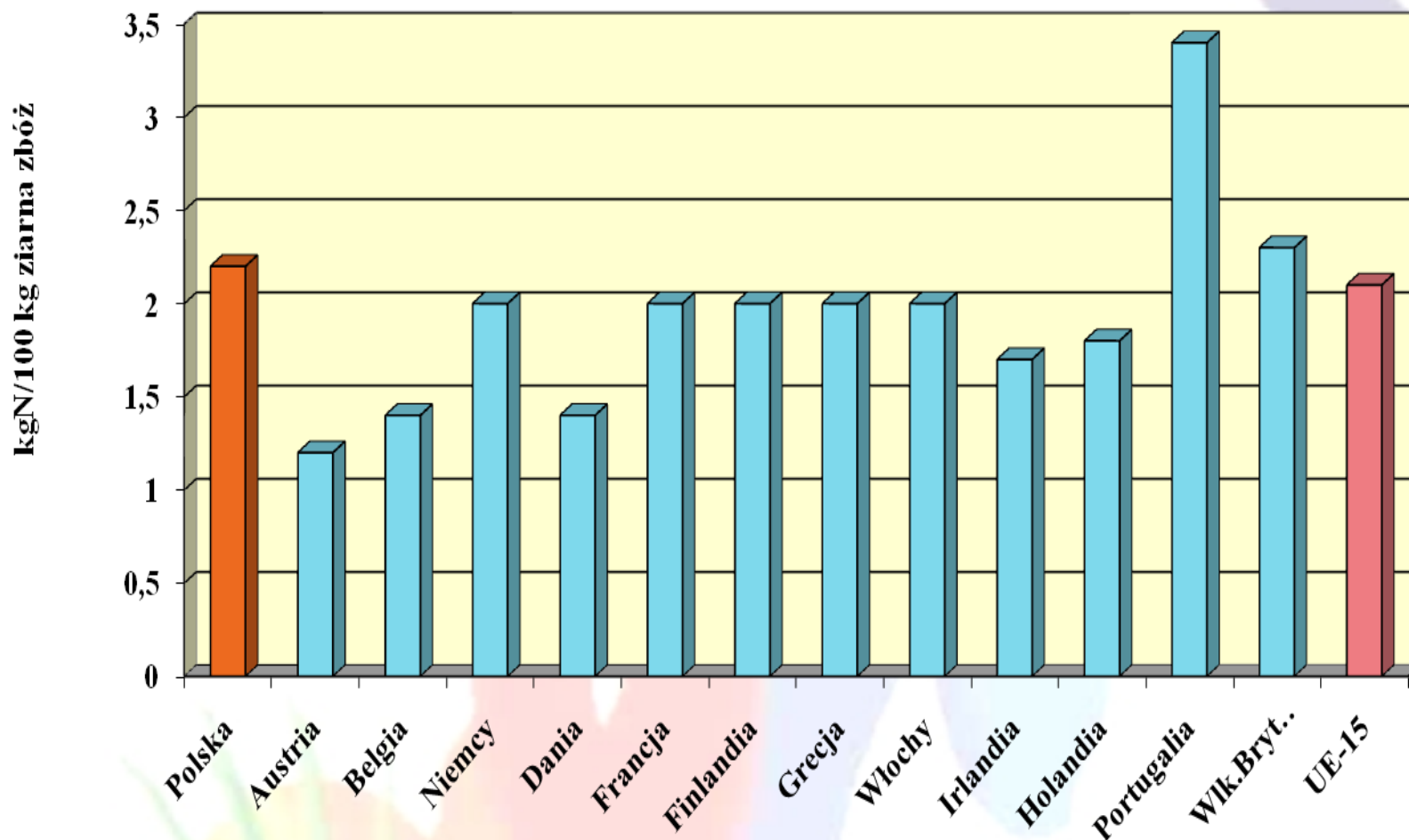

- Obszary wiejskie zajmują 93,4% terytorium kraju.
- Ludność wiejska liczy 14,8 mln, co stanowi 38,9 % ludności w Polsce
- Grunty rolne leżą na 60,7 % powierzchni kraju
- z czego: grunty orne 38,7 %
 - łąki i pastwiska 10,1 %
 - lasy zajmują 30,4 %

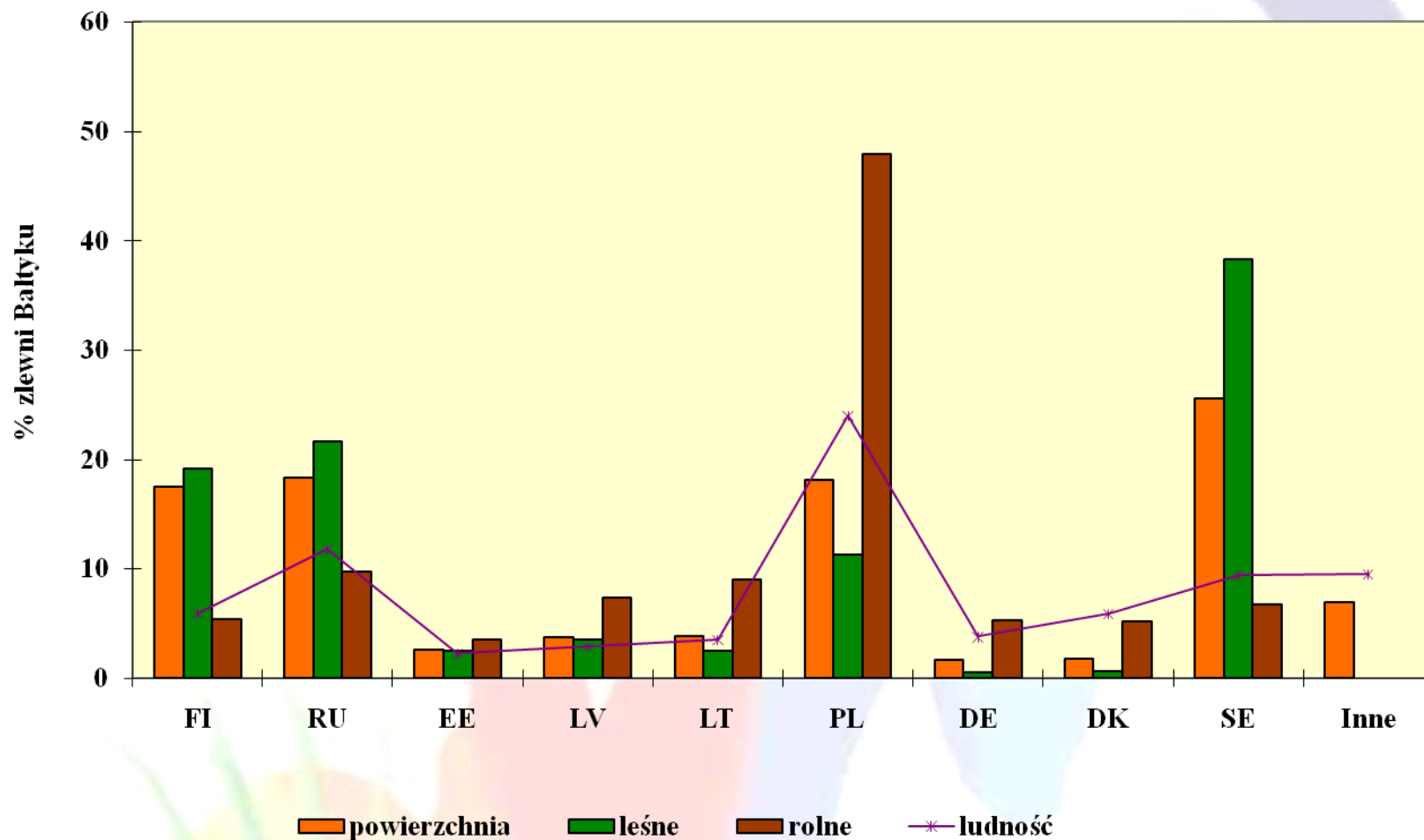

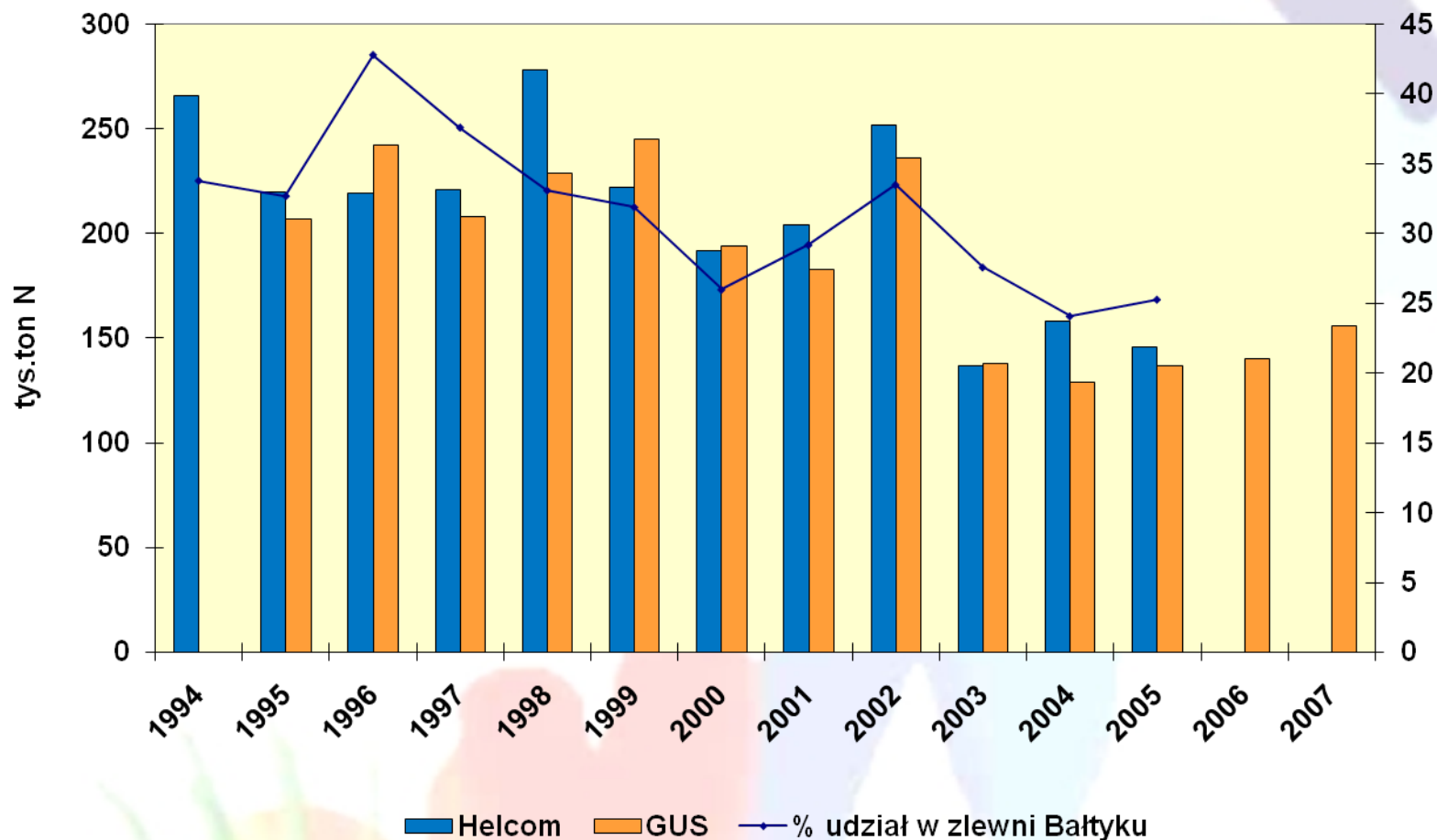
Zużycie nawozów w rolnictwie polskim w latach 1996 – 2008
(GUS 2008, Środki produkcji w rolnictwie w 2001-2008 r.)

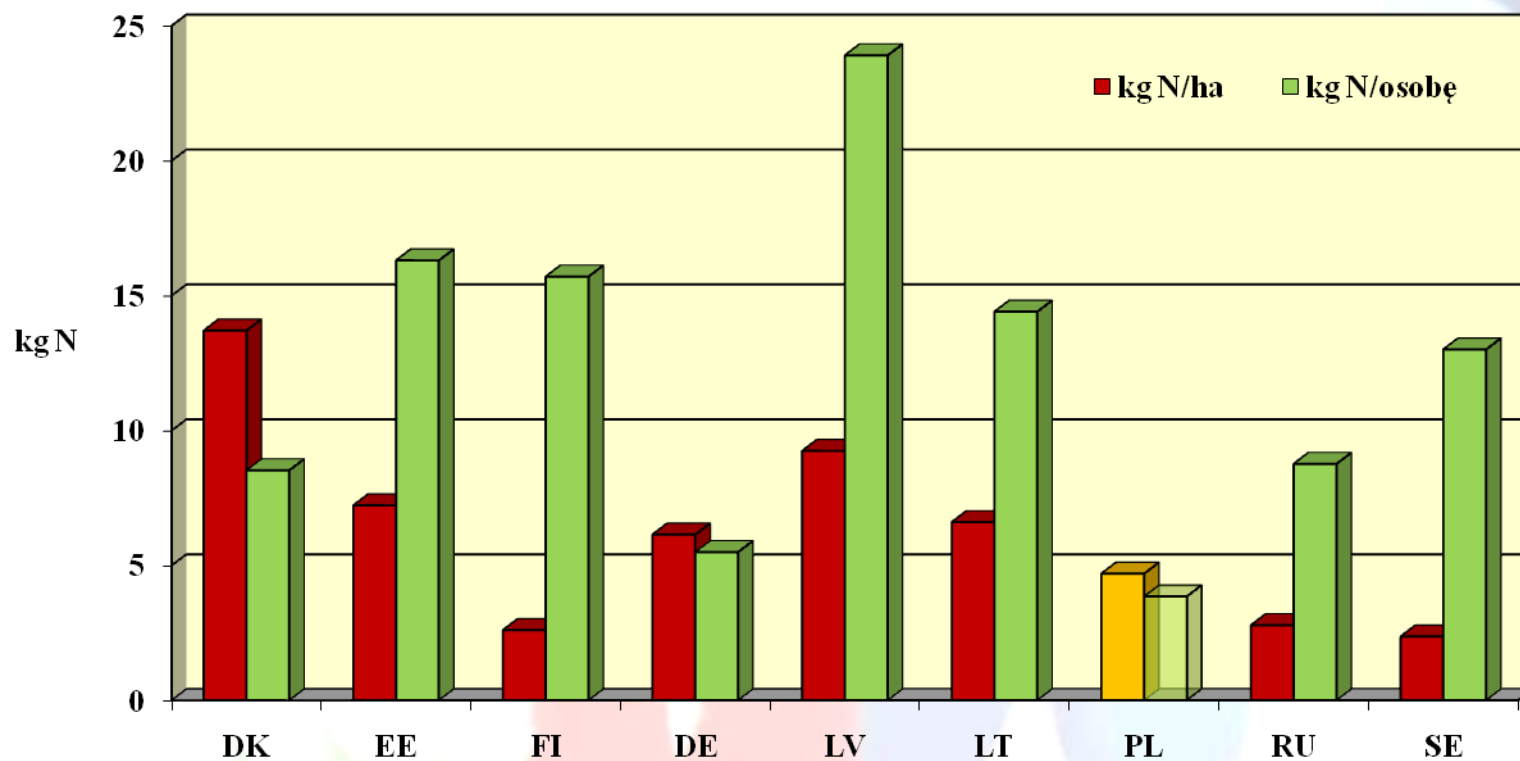
**Zużycie nawozów azotowych na wyprodukowanie 100 kg ziarna zbóż
w wybranych krajach UE w 2007 roku**

Procentowy udział powierzchni ogólnej, gruntów rolnych, lasów i ludności w ogólnych wartościach dla zlewni Bałtyku (opracowanie własne na podstawie danych HELCOM 2004)

Całkowity odpływ związków azotu z terytorium Polski do Bałtyku w latach 1994 – 2009 (opracowanie własne na podstawie danych HELCOM 2004)

Jednostkowe, na 1 ha i 1 mieszkańca, ładunki azotu odprowadzone do Bałtyku w 2005 roku (HELCOM Indicator Fact Sheets 2007)

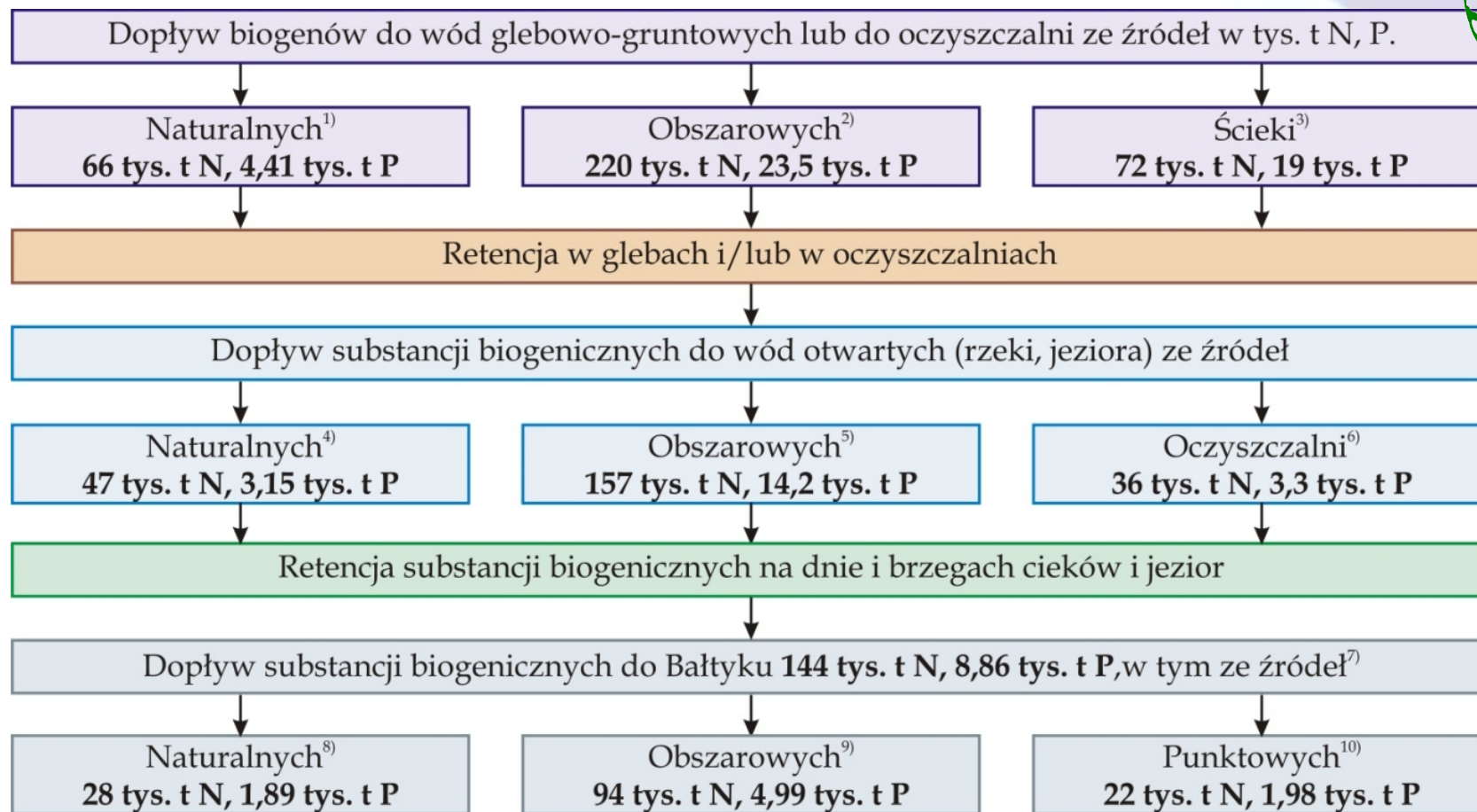

Dopływ związków azotu i fosforu rzekami do morza Bałtyckiego z terytorium Polski, średnio w okresach 3 letnich

Lata	Dopływ związków azotu			Dopływ związków fosforu		
	tys. ton N	kg N na osobę ¹⁾	kg N · km ² ₂₎	tys. ton P	kg P · osobę	kg P · km ²
1995 – 1997	219	5,73	670	13,9	0,36	44
2005 - 2007	144	3,77	460	8,86	0,23	28

¹⁾ liczba mieszkańców 38,2 mln,

²⁾ powierzchnia ogółem 313 tys. km², 1 km² = 100 ha

Symulacyjny model przebiegu strat substancji biogenicznych, dane średnie za lata 2005-2007

Presja N z nawozów mineralnych

- W Polsce występuje presja spowodowana stosowaniem mineralnych nawozów azotowych na środowisko, a trend przyrostu zużycia nawozów azotowych jest odwrotny do tendencji w większości krajów UE, w których następuje spadek lub stabilizacja dawek nawozów. Zużycie tych nawozów zarówno na 1 ha użytków rolnych jak i na mieszkańca jest jednak mniejsze niż w krajach UE. Pomimo podobnej jak w tych krajach nawozochłonności produkcji roślinnej uzyskuje się w naszym kraju znacznie mniejsze plony zbóż.

Presja N z nawozów naturalnych

- Obsada inwentarza w Polsce jest stosunkowo niewielka, nie przekracza 0,47 DJP na 1 ha użytków rolnych i nie ulega zmianie w ostatnich 7 latach. Tym niemniej z uwagi na dużą emisję składników mineralnych przez DJP, która wynosi ok. 64 kg azotu N i ok. 33 kg P_2O_5 , ilość azotu w nawozach naturalnych jest znacząca i stanowi niemal 30% ogólnej ilości składnika dostarczanej w nawozach.

Wielkość zrzutów

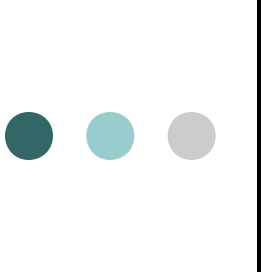
- W wymiarze bezwzględnym odpływ związków azotu rzekami z obszaru Polski jest największy spośród 9 krajów zlewiska morza Bałtyckiego i wynosi obecnie około 144 tys. ton N, co stanowi odpowiednio ok. 25% całkowitej ilości związków azotu zrzuconych do Bałtyku z całego obszaru zlewiska. Uwzględniając duży potencjał obszarowy (18% całego obszaru zlewiska) i ludnościowy (45% ogółu ludności zamieszkujących zlewisko) Polski, jednostkowe straty substancji biogenicznych należą do jednych z najmniejszych i wynoszą odpowiednio około 3,7 kg N na 1 mieszkańca oraz 4,6 kg N 1 ha powierzchni całkowitej naszego kraju.

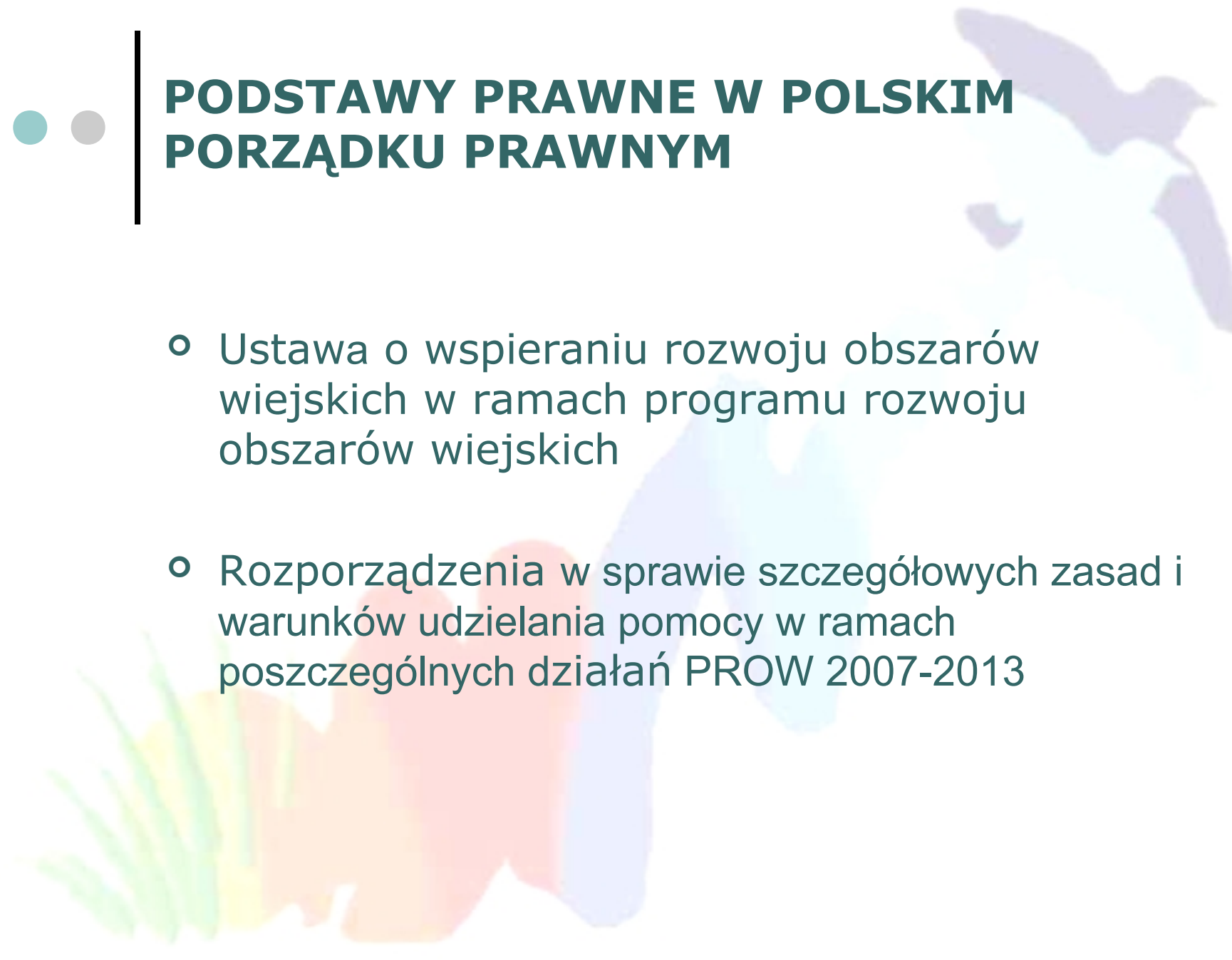
Podstawy prawne na poziomie UE

Rozporządzenie Rady 1698/2005 z 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Rozporządzenie Rady 1290/2005 z 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej

PODSTAWY PRAWNE W POLSKIM PORZĄDKU PRAWNYM

- Ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich
 - Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad i warunków udzielania pomocy w ramach poszczególnych działań PROW 2007-2013
-

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Departament Programowania i Analiz

Budżet PROW 2007 – 2013

Razem: 17,2 mld euro, w tym

UE – 13,2 mld euro,

budżet państwa 4 mld euro

Pakiet instrumentów WPR – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Działania pogrupowane są w czterech osiach:

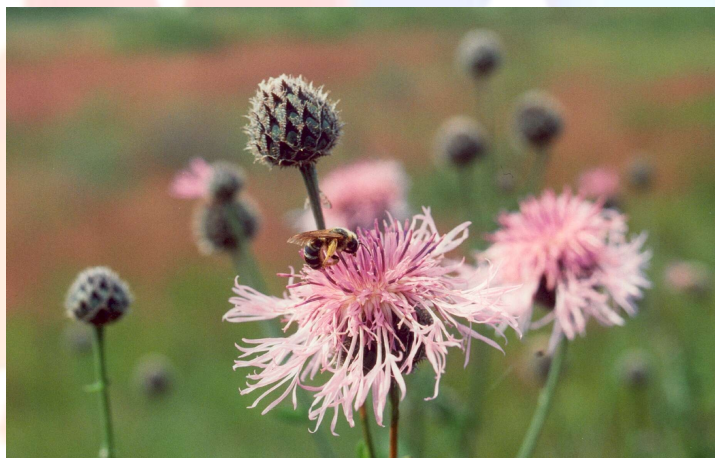
- Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
- Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich
- Oś 4 Leader

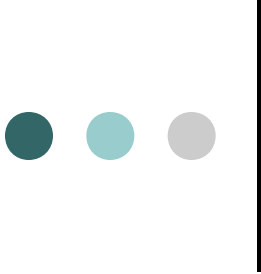
Choć tylko druga oś jest w całości dedykowana ochronie środowiska na obszarach wiejskich, w pozostałych osiach są instrumenty, których zastosowanie prowadzi do ograniczenia spływu biogenów z terenów rolniczych

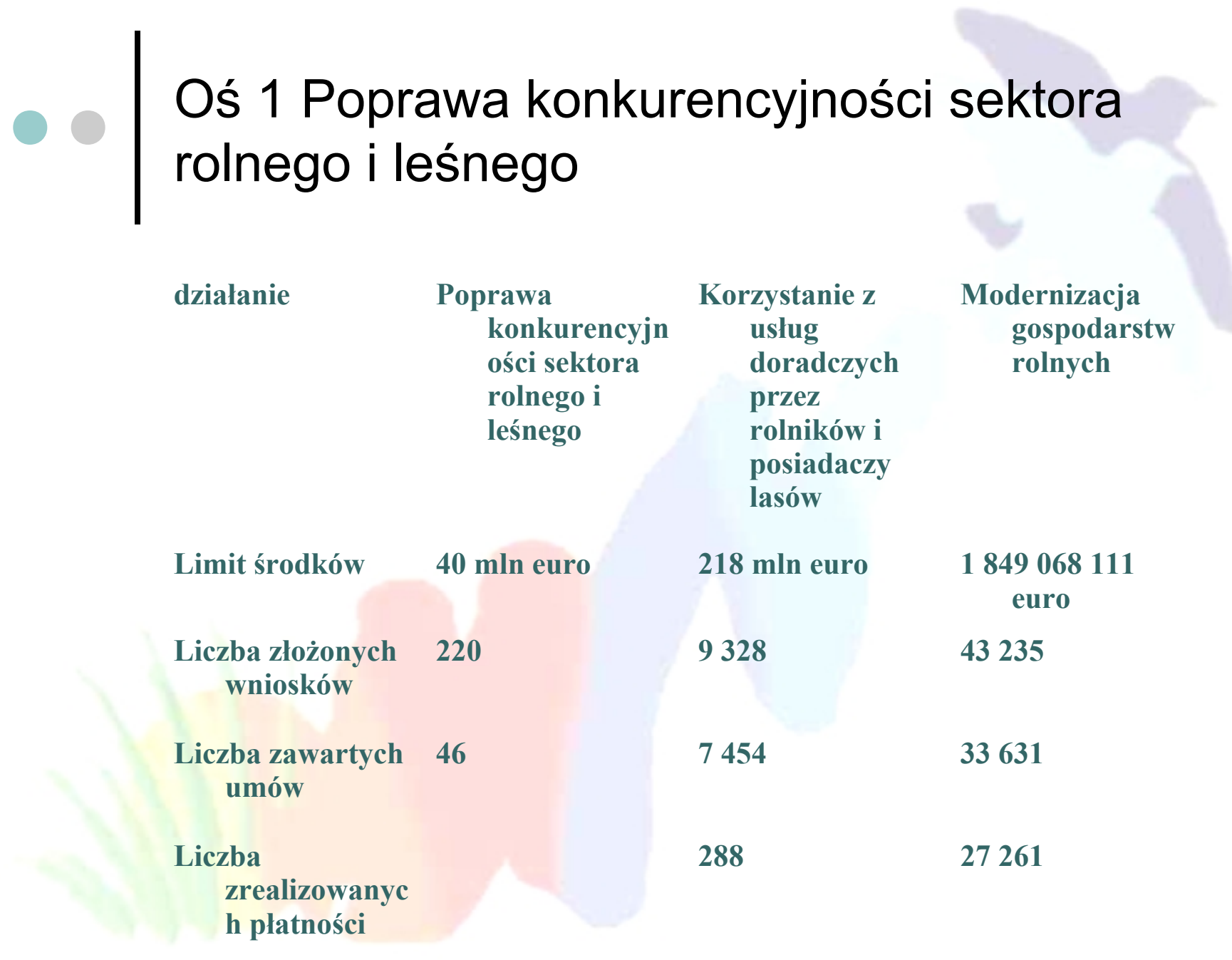
Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

- Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie
- Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów
- Modernizacja gospodarstw rolnych

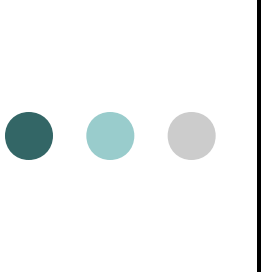

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

działanie	Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	Modernizacja gospodarstw rolnych
Limit środków	40 mln euro	218 mln euro	1 849 068 111 euro
Liczba złożonych wniosków	220	9 328	43 235
Liczba zawartych umów	46	7 454	33 631
Liczba zrealizowanych płatności		288	27 261

Oś 1: Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie

Szkolenia między innymi dotyczą następujących zagadnień:

- Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych (cross-compliance);
- Upowszechnianie nowoczesnych technologii w rolnictwie i leśnictwie,
- Upowszechnianie zasad proekologicznych metod produkcji rolniczej, w szczególności integrowanej produkcji rolniczej i rolnictwa ekologicznego,
- Ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw na Obszarach Szczególnie Narażonych (OSN)

Oś 1: Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów

Działanie ma na celu umożliwienie rolnikom i posiadaczom lasów korzystania z doradztwa, by:

- Mogli dostosować gospodarstwo rolne do zasady wzajemnej zgodności, w zakresie gospodarki gruntami, ochrony środowiska, zdrowia publicznego, dobrostanu i zdrowia zwierząt, zdrowotności roślin,
- Wesprzeć restrukturyzację, rozwój i innowację w gospodarstwach rolnych i leśnych,
- Chronić środowisko naturalne,

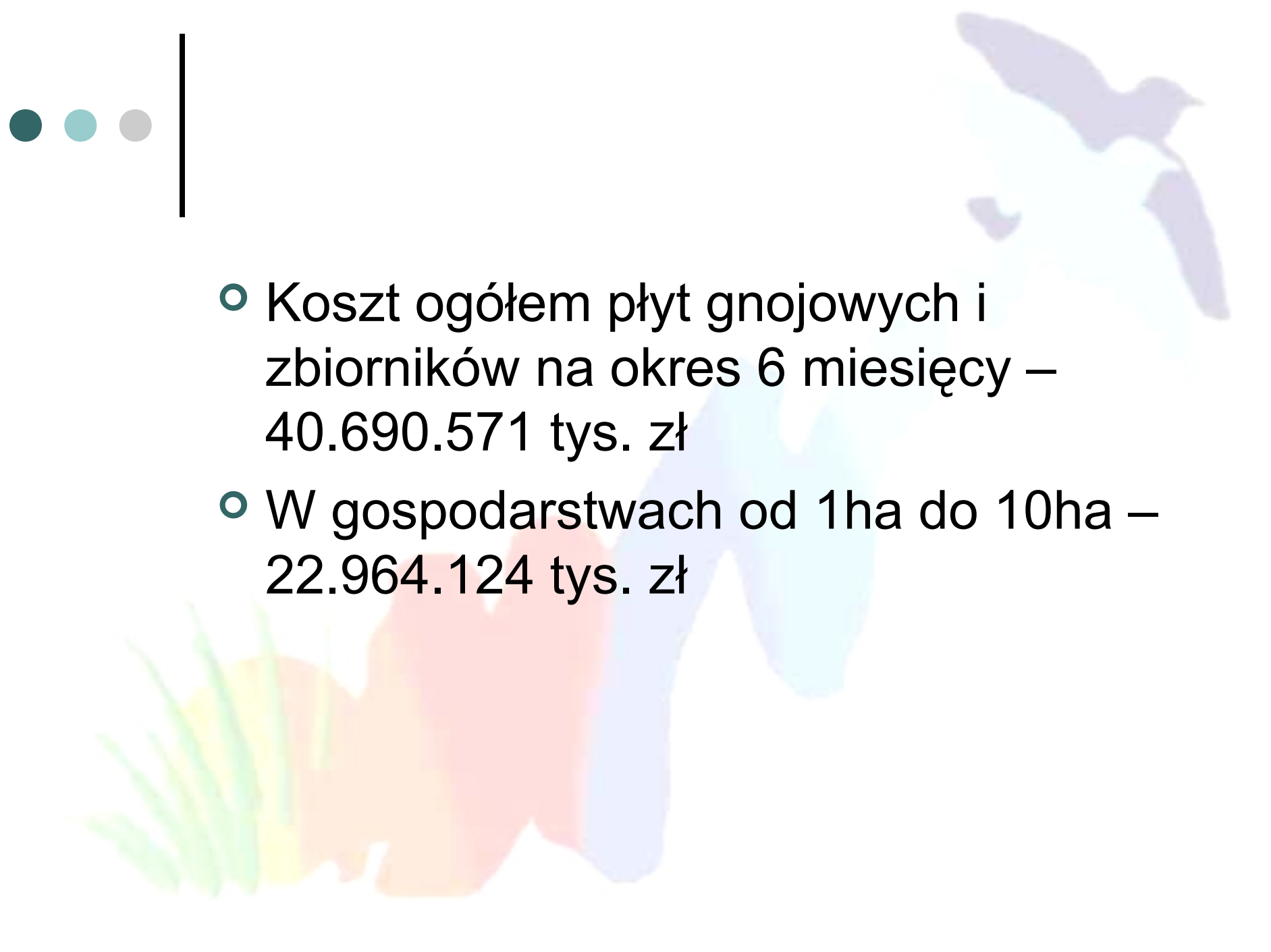

Oś 1: Modernizacja gospodarstw rolnych

Pomoc przeznaczona jest na inwestycje mające na celu zwiększanie efektywności gospodarstw, ale także zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego, higieny produkcji oraz warunków utrzymania zwierząt

-
- Koszt ogółem płyt gnojowych i zbiorników na okres 6 miesięcy – 40.690.571 tys. zł
 - W gospodarstwach od 1ha do 10ha – 22.964.124 tys. zł

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

- Płatności do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)
- Program rolnośrodowiskowy
- Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne
- Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

działanie	ONW	Program rolnośrodowiskowy	Zalesienia	Odtwarza nie potencjał u prod. leśnej
Limit środków	2 448 750 000 euro,	limit środków 2 314 861 111 euro	513 501 520 euro	100 mln euro
Liczba złożonych wniosków	2 999 942	ogółem 365 201 (dla PROW 2004-06 i PROW 2007-2013),	9 631	169
Liczba wydanych decyzji	2 223 696	Ogółem 247 572 (dla PROW 2004- 06 i PROW 2007- 2013)	5 819	65
Liczba zrealizowan ych płatności	2 307 547	Ogółem 370 817 (dla PROW 2004- 06 i PROW 2007- 2013)	29 187	

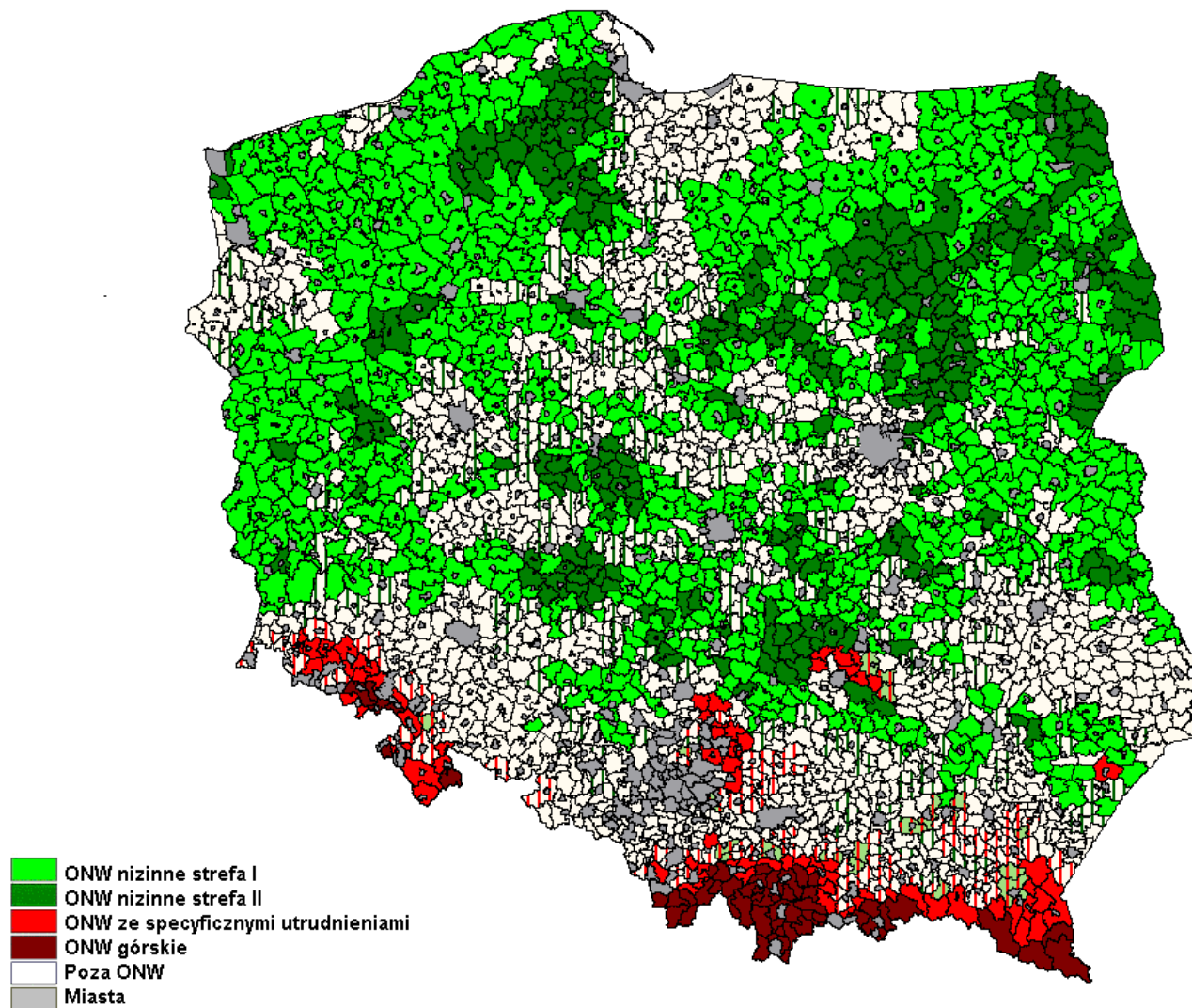
Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Oś 2: Płatności do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)

- Przestrzeganie wymogów cross-compliance na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- W przypadku gospodarki azotanami ma ograniczony zasięg do obszarów szczególnie narażonych

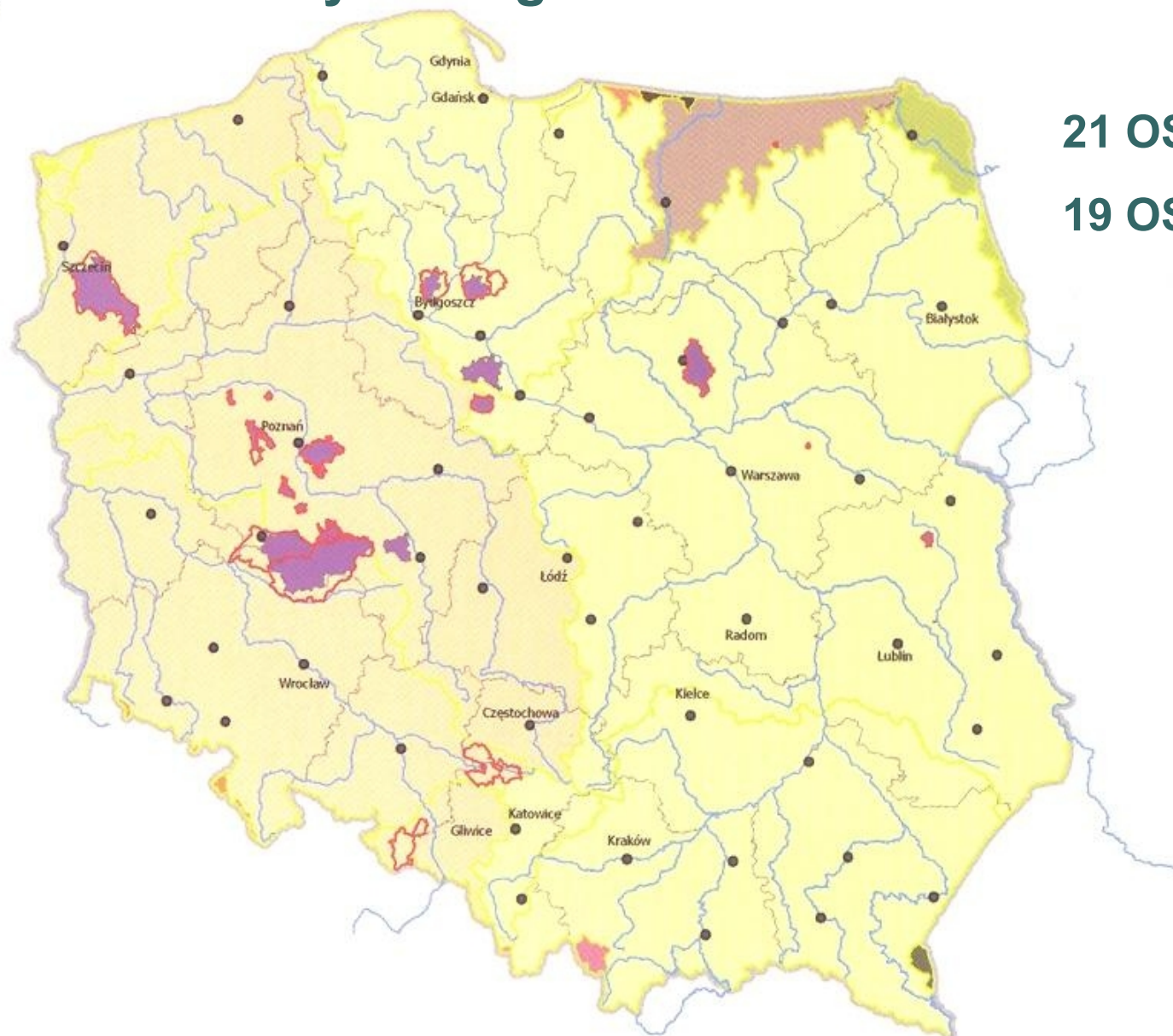
Zasięg ONW

Obszary szczególnie narażone w Polsce

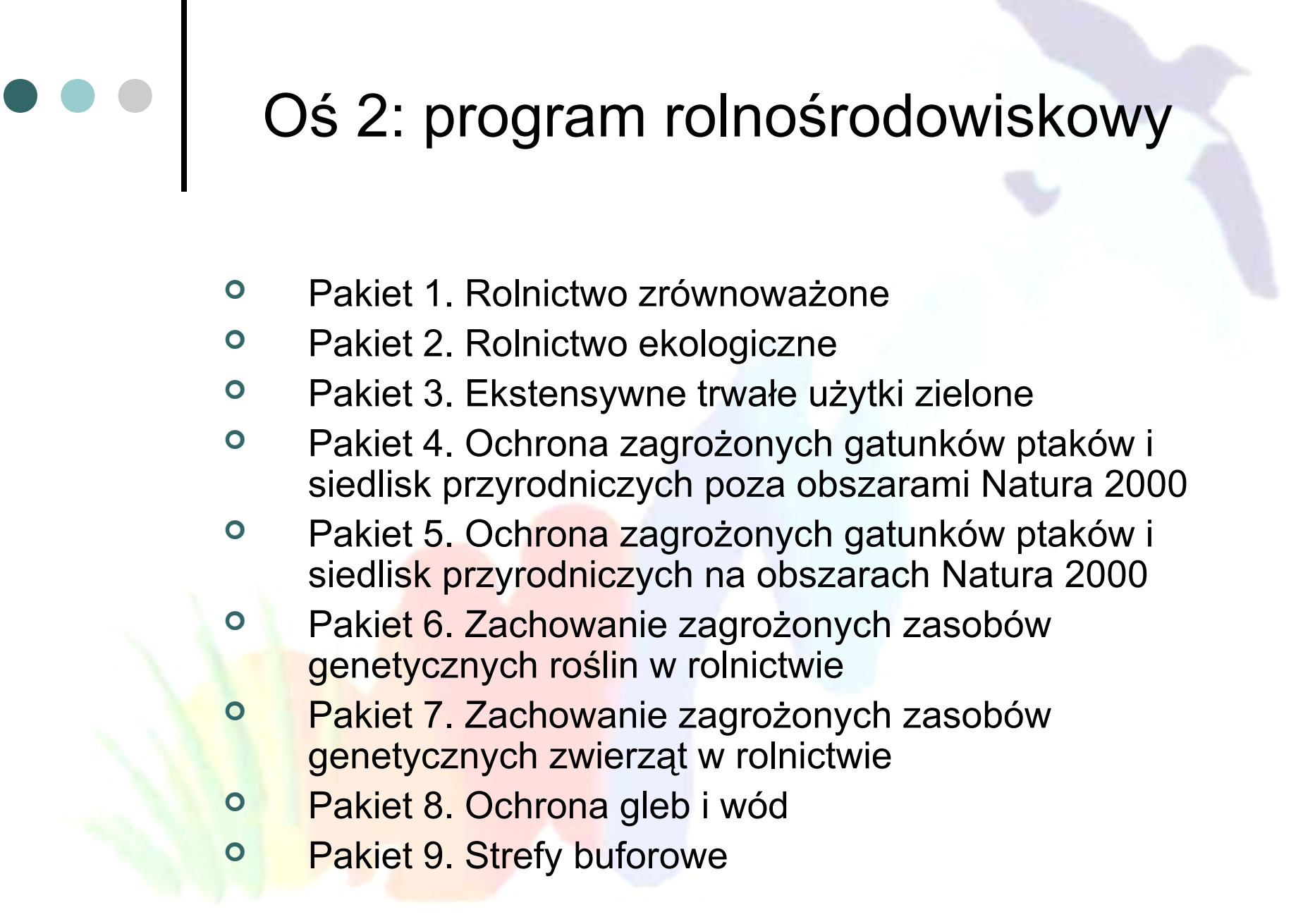
21 OSN 2004-2008

19 OSN 2008-2012

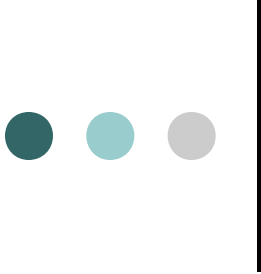
Legenda

- OSN 2004
- OSN 2008
- Wybrane rzeki
- Regiony Wodne
- granice województw
- Obszary dorzeczy**
 - obszar dorzecza Dniestru
 - obszar dorzecza Dunaju
 - obszar dorzecza Jarft
 - obszar dorzecza Niemna
 - obszar dorzecza Odry
 - obszar dorzecza Pregoly
 - obszar dorzecza Ucker
 - obszar dorzecza Wisły
 - obszar dorzecza Łaby
 - obszar dorzecza Świeżej

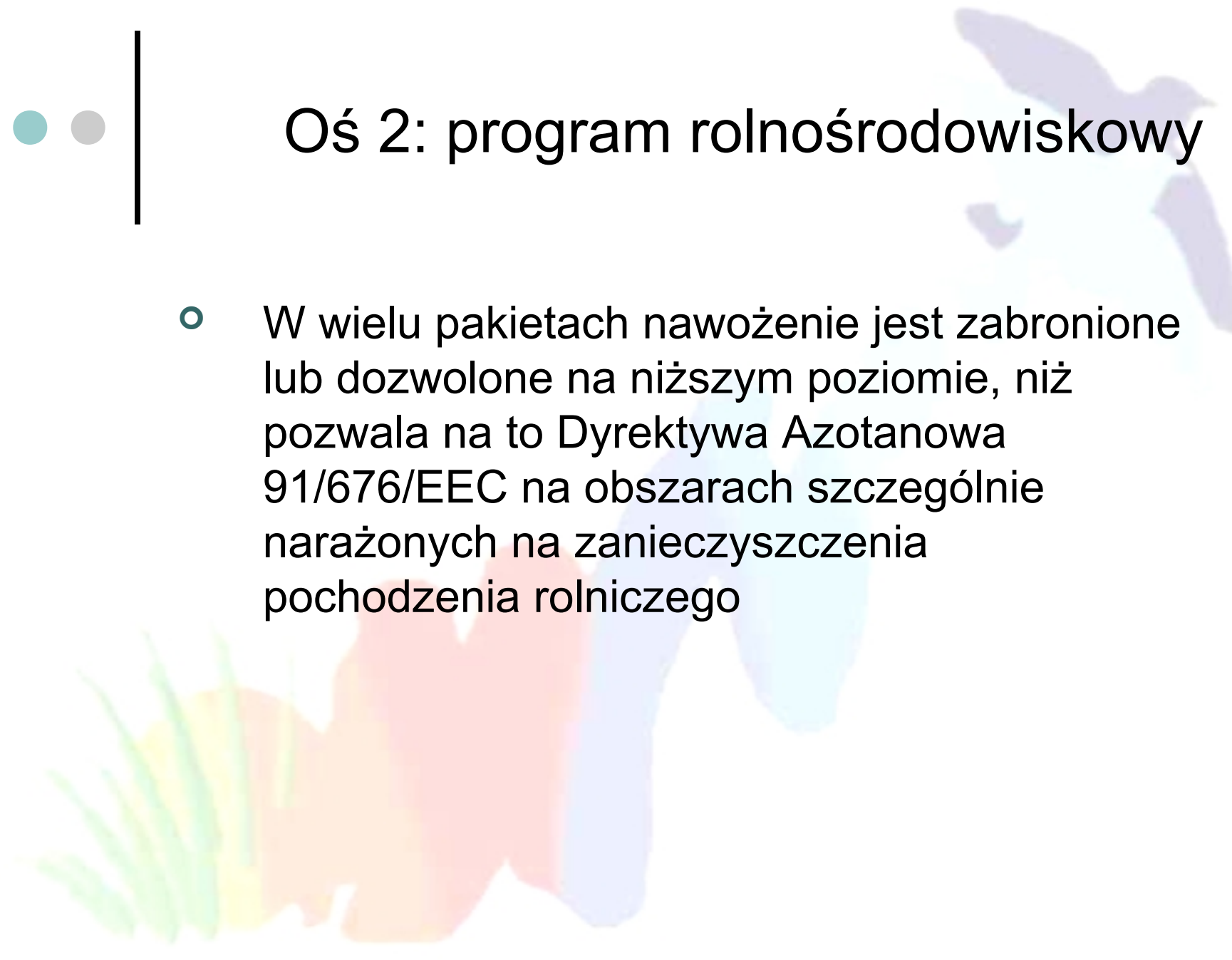

Oś 2: program rolnośrodowiskowy

- Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone
- Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne
- Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone
- Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000
- Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000
- Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
- Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
- Pakiet 8. Ochrona gleb i wód
- Pakiet 9. Strefy buforowe

Oś 2: program rolnośrodowiskowy

- W wielu pakietach nawożenie jest zabronione lub dozwolone na niższym poziomie, niż pozwala na to Dyrektywa Azotanowa 91/676/EEC na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego
-

Program rolnośrodowiskowy 2007-2013

Nabór

Liczba beneficjentów

2008 r.

21 718

2009 r.

16 934

2010 r.

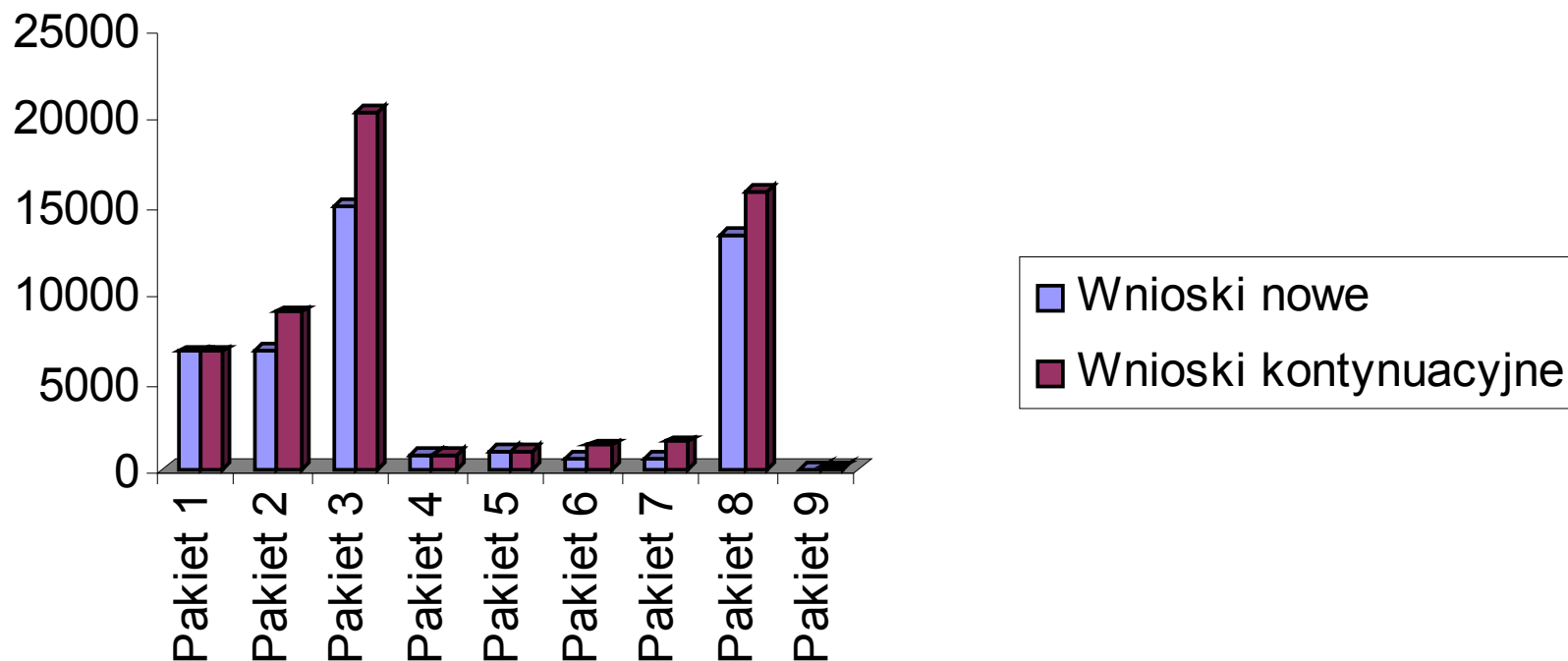
28 100

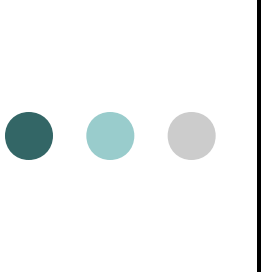
Razem

66 752

Wyniki 2010

Liczba realizowanych pakietów w ramach złożonych wniosków

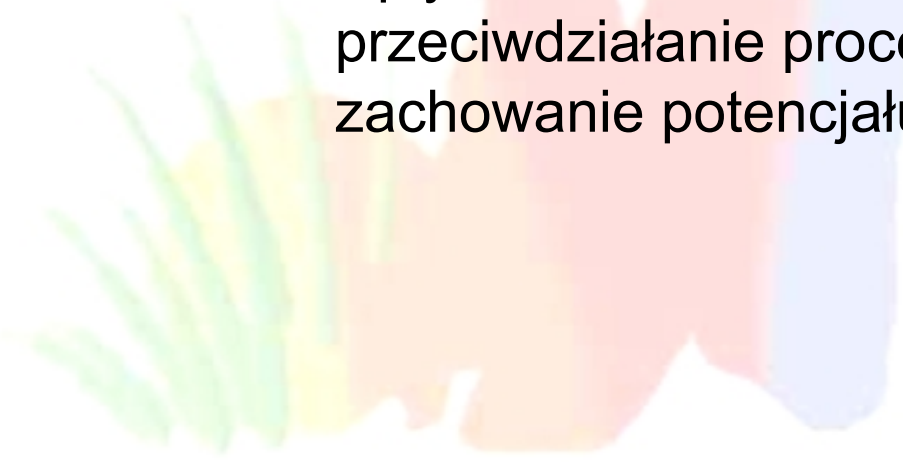

Oś 2: Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne

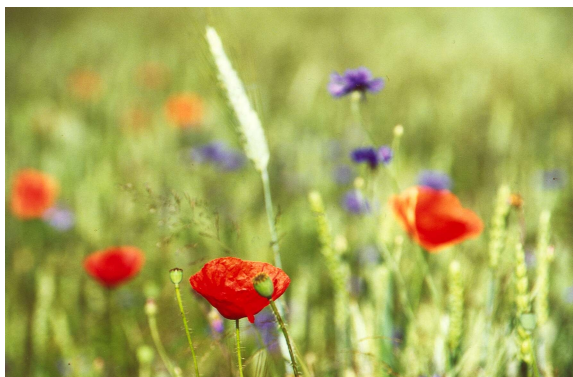
W kontekście niniejszej prezentacji: obszary zalesione to obszary niezamieszkane i nieuprawiane rolniczo, a więc nienawożone i nie generujące ścieków komunalnych.

Ponadto lasy pełnią liczne ochronne funkcje – mają wpływ na kształtowanie klimatu, bilansu wodnego, przeciwdziałanie procesom erozyjnym gleb, zachowanie potencjału biologicznego gatunków.

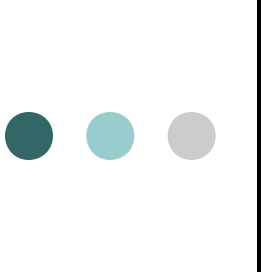

Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

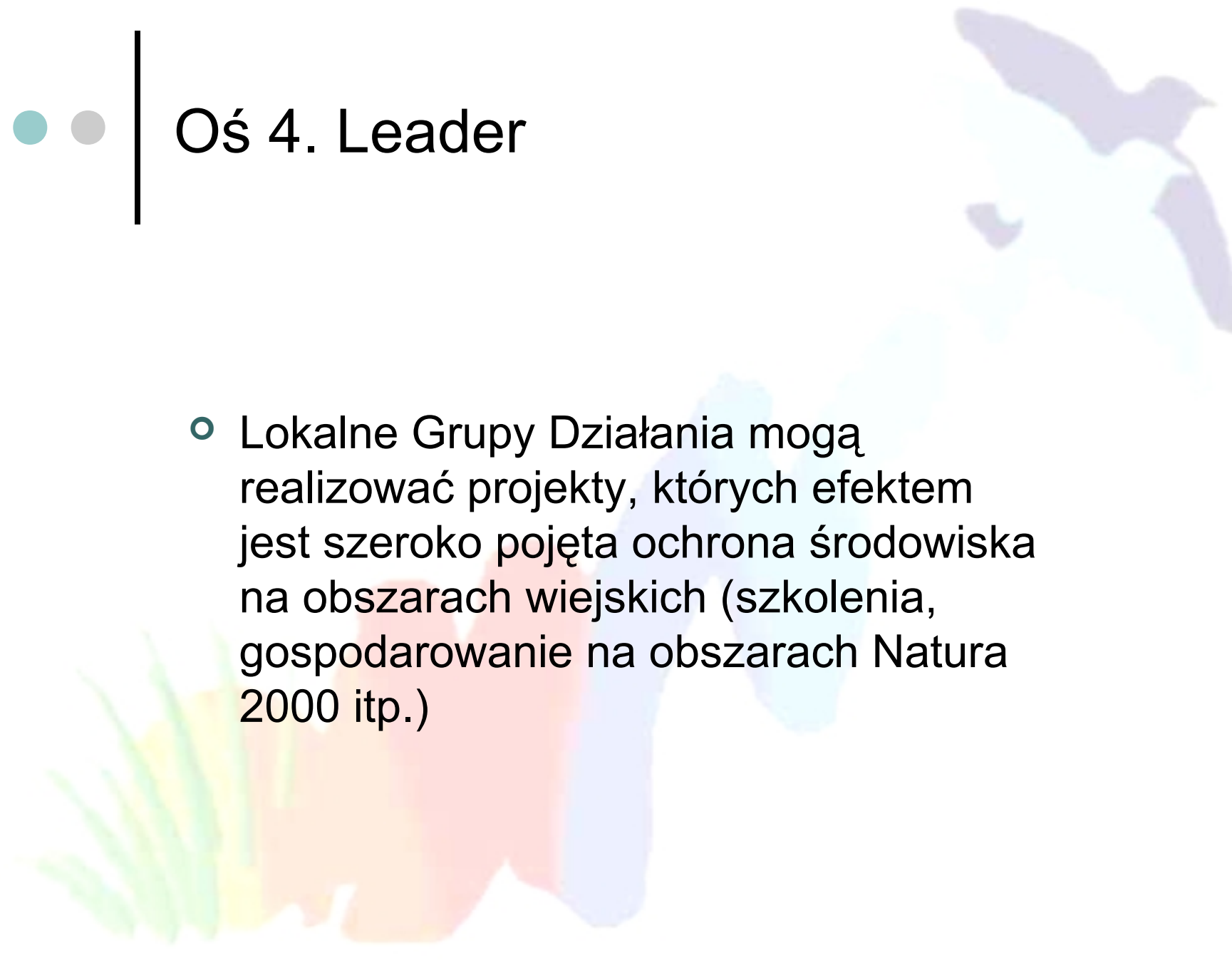
- Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

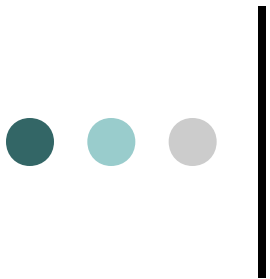

Pomocy udziela się m.in. na realizację projektów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (także na odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej)

Oś 4. Leader

- Lokalne Grupy Działania mogą realizować projekty, których efektem jest szeroko pojęta ochrona środowiska na obszarach wiejskich (szkolenia, gospodarowanie na obszarach Natura 2000 itp.)
-

Inne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej

- Program upowszechniania uprawy roślin strączkowych -

